

**Раціональні числа. Степінь з натуральним показником.
Подільність чисел. Прості і складені числа. Поняття НСК і НСД.
Остача від ділення на число та її властивості
Це потрібно знати!**

Сукупність усіх цілих і дробових (додатних і від'ємних) чисел складає множину раціональних чисел.

Раціональними числами називаються числа, які можна представити у вигляді $\frac{p}{q}$, де p і q – цілі числа ($q \neq 0$).

Степінь з натуральним показником: $a^n = \underbrace{a \cdot a \cdot a \cdots a}_{n \text{ разів}}$, $n \in \mathbb{N}$ (a – основа степеня, n – показник степеня)

Наприклад: $\left(\frac{2}{5}\right)^3 = \frac{2}{5} \cdot \frac{2}{5} \cdot \frac{2}{5} = \frac{8}{125}$; де $\frac{2}{5}$ – основа; 3 – показник степеня.

Властивості степенів з натуральним показником

№	Властивість	Приклад
1	$0^n = 0$	$0^5 = 0$
2	$1^n = 1$	$1^8 = 1$
3	$a^0 = 1$, де $a \neq 0$	$5^0 = 1$
4	$a^n \cdot a^m = a^{n+m}$	$12^2 \cdot 12^3 = 12^{2+3} = 12^5$
5	$a^n : a^m = a^{n-m}$	$7^6 : 7^2 = 7^{6-2} = 7^4$
6	$(a^n)^m = a^{n \cdot m}$	$(11^3)^2 = 11^{3 \cdot 2} = 11^6$
7	$(ab)^n = a^n \cdot b^n$	$(3a)^5 = 3^5 \cdot a^5$
8	$\left(\frac{a}{b}\right)^n = \frac{a^n}{b^n}$	$\left(\frac{a}{5}\right)^3 = \frac{a^3}{5^3}$
<i>Увага! 0^0 - невизначений</i>		

Ціле число a ділиться націло на ціле число b , $b \neq 0$, ($a : b$) якщо існує таке ціле число k , що $a = bk$. Якщо $a : b$, то число b називають *дільником* числа a , а число a – *кратним* числа b .

Ознаки подільності

№	Властивість	Приклад
1	<i>на 2</i> діляться числа, остання цифра яких парна (0, 2, 4, 6, 8 – парні цифри)	35 <u>8</u> , 450 <u>2</u> , 520 <u>0</u>
2	<i>на 3</i> діляться числа, сума цифр яких ділиться на 3	153 (1 + 5 + 3 = 9, 9 : 3)
3	<i>на 4</i> діляться числа, число з двох останніх цифр якого ділиться на 4	173 <u>28</u> (28 : 4)
4	<i>на 5</i> діляться числа, остання цифра яких 0 або 5	45 <u>0</u> , 37 <u>5</u> , 9008 <u>5</u>

5	на 7 діляться числа, якщо сума числа без останньої цифри і останньої цифри, помноженої на 5, ділиться на 7	252 ($25+(2 \cdot 5)=35$, $35 : 7$)
6	на 8 діляться числа, у яких число, виражене трьома останніми цифрами даного числа, ділиться на 8	98 <u>856</u> , ($856 : 8$)
7	на 9 діляться числа, сума цифр яких ділиться на 9	189 ($1+8+9=18$, $18 : 9$)
8	на 10 діляться числа, остання цифра яких 0	54 <u>0</u> , 680 <u>0</u> , 458900 <u>0</u>
9	на 11 діляться числа, якщо різниця між числом без останньої цифри і останньою цифрою ділиться на 11	1353, ($135 - 3=132$, $132 : 11$)
10	на 25 діляться числа, останні цифри яких 25;50;75;00	418 <u>25</u> , 47939 <u>50</u> , <u>500</u>

Основні властивості подільності

1. Якщо $a \neq 0$, то $a : a$.
2. Якщо $a \neq 0$, то $0 : a$.
3. Якщо $a : b$, то $ka : a$.
4. Якщо $a : b$ і $b : c$, то $a : c$.
5. Якщо $a : m$, $b : n$, то $ab : mn$.
6. Якщо $a : c$ і $b : c$, то $(a \pm b) : c$.

Число, що має тільки два дільника називається *простим* (2, 3, 5, 7, 11, 13, ...).

Число, що має більше двох дільників називається *складеним* (4, 6, 8, 9, 10, 12, ...).

Число 1 не є ні простим, ні складеним числом.

Найбільшим спільним дільником (НСД) кількох чисел називають найбільший дільник, який ділиться на кожне з цих чисел без остачі.

Найменшим спільним кратним (НСК) кількох чисел називають найменше натуральне число, яке ділиться на кожне з цих чисел без остачі.

Якщо $\text{НСД}(a, b) = 1$, то числа a і b називаються *взаємно простими*.

Щоб знайти невідоме ділене, треба дільник помножити на неповну частку і додати остачу $a = b \cdot q + r$, a - ділене, b - дільник, q - неповна частка, r - остача, $r < q$.

Наприклад: Знайти ділене $x : 9 = 18$ (ост. 3). Маємо: $x = 18 \cdot 9 + 3 = 165$.